

BASISSCHOOL ST. RADBOUD
SLIMPAD 18
1851 LB HEILOO
TEL. 072 5332530 E-MAIL: info@radboud-school.nl

Verlengen of vershellen op de St. Radboudschool

januari 2015

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Uitgangspunten bij het protocol “verlengen of versnellen”	3
Uitgangspunten bij het nemen van een beslissing.....	4
Kleuters	5
Groep 3 t/m 8.....	6
Verlengen	6
Versnellen.....	7
Stappenplan verlengen en versnellen op de St. Radboudschool groep 2 t/m 7.....	8

Woord vooraf

Aanleiding voor het opstellen van een protocol “verlengen of versnellen” is dat er vragen en onduidelijkheden zijn over deze kwesties. Vragen als ‘hoe bepaal je’ en ‘wie bepaalt’ komen regelmatig terug. Het is dus gerechtvaardigd dat scholen nadrukkelijker stil staan bij hun beleid om een leerling een jaar extra te laten doen of een jaar te laten versnellen. Bovendien stelt de onderwijsinspectie de scholen vragen naar het ‘waarom’ en het ‘wanneer’ van een jaar verlengen en versnellen en naar het aantal kinderen dat het betreft. En tenslotte stelt het besluit leerlingenzorg binnen Flore, dat er beleid ontwikkeld dient te worden voor het verantwoord handhaven van zorgleerlingen in het basisonderwijs.

Hoewel op de St. Radboudschool al veel aandacht wordt besteed aan zorg op maat, omgaan met niveau- en tempoverschillen, verlengde instructie en werken met een eigen programma of met verrijking en er een plusgroep is, is het toch prettig om stil te staan bij de uitersten; een jaar verlengen of een jaar versnellen.

Wie te veel achterblijft, moet op het eind van het schooljaar blijven zitten. Wie op een hoger tempo door de leerstof gaat, kan een klas overslaan. En dan? Als je blijft zitten, betekent dit dan dat je weer bij het begin begint, dat je nauwelijks hoeft op te letten, totdat de leerstof aan de orde komt die je zeer moeilijk vond? En als je een klas overslaat, krijg je dan leerstof aangeboden die uitdagend is en verrijkingsstof bevat?

Zo zwart-wit gesteld is het niet in de onderwijspraktijk. Ondanks zorg op maat binnen de leeftijdsgroepen zijn er grenzen aan de mogelijkheden van de school, de groep, de leerkracht en het kind. Soms is het beter om een kind een jaar extra te laten doen (verplaatsen naar een jongere (leeftijds)groep) of een jaar te versnellen (oudere (leeftijds)groep).

- Wanneer is het goed voor het kind om een jaar te verlengen of te versnellen?
- Welke inhoudelijke kaders zijn belangrijk bij het nemen van deze beslissing?
- Welke procedure moet doorlopen worden?

Het belang van het kind en mogelijkheden van de school zijn bepalend bij het nemen van een beslissing.

Met dit protocol gaan we er vanuit dat de beslissing om een jaar te verlengen en een jaar te versnellen eenduidig, transparant, systematisch, betrouwbaar en adequaat plaatsvindt.

Uitgangspunten bij het protocol “verlengen of versnellen”

- Het protocol geeft algemene richtlijnen aan.
- In het protocol wordt geen onderscheid gemaakt tussen een extra jaar in de groepen 1 en 2 (ook wel kleuterverlenging genoemd) enerzijds en in groep 3 en hoger anderzijds. De procedure zal in alle gevallen dezelfde zijn.
- In de onderwijspraktijk is er sprake van kleuterverlenging (een jaar extra) als een kind die voor 1 oktober 6 jaar wordt, niet overgaat van groep 2 naar 3. De datum van 1 oktober is arbitrair (zie verslagen onderwijsinspectie en jurisprudentie hierover). Volgens de onderwijsinspectie is er ook sprake van kleuterverlenging, als een kind geboren in december niet overgaat van groep 2 naar groep 3. De datum van 1 oktober kan/mag niet doorslaggevend zijn bij het besluit of een kind al dan niet van groep 2 naar groep 3 overgaat. Volgens de onderwijsinspectie moet een school alle kinderen geboren tussen juli en december meenemen in haar overweging ‘een kleuterverlenging of niet’. Een school moet gemotiveerd kunnen aantonen waarom het ene kind geboren in november en 6 jaar wordt wel naar groep 3 gaat en een kind van juli niet. Het is hierbij van belangrijker om naar het individuele kind en zijn ontwikkeling te kijken dan naar het moment waarop het kind geboren is.

Uitgangspunten bij het nemen van een beslissing

a. *Het belang van het kind en de mogelijkheden van de school.*

- De volgende zaken worden in kaart gebracht:
 - Het belang van het kind (cognitief/welbevinden)
 - De ontwikkelingskansen van het kind.
 - De gevolgen van deze de beslissing voor het kind in de andere groepen, zelfs in groep 8.
 - De verwachtingen die een beslissing rechtvaardigen en de kans van slagen van deze beslissing.
 - De mogelijkheden van de school om dit kind door zijn hele schoolloopbaan heen de juiste zorg te bieden.

b. *Het nemen van een beslissing moet gebaseerd zijn op inhoudelijke gronden, die objectief en betrouwbaar zijn vast te stellen.*

- De volgende zaken worden in kaart gebracht:
 - Achterstand/voorsprong op meerdere gebieden dmv objectieve toetsgegevens en observaties
 - Hoe zwaar elk vakgebied meeweegt.
 - De norm die gesteld wordt om wel/niet te verlengen/versnellen.

c. *Het nemen van een beslissing is een gezamenlijke verantwoordelijkheid en niet afhankelijk van één persoon.*

- De volgende zaken worden in kaart gebracht:
 - De betrokkenen bij het nemen van een besluit.
 - De verantwoordelijkheden en taken van elke betrokkene.

d. *De betrokkenen in dit besluitvormingsproces moeten tijdig worden ingeschakeld.*

- De volgende zaken worden in kaart gebracht:
 - Het moment waarop de groepsleerkracht de intern begeleider, het zorgteam en directeur in het proces betreft.

e. *De ouders worden in een zo vroeg mogelijk stadium en regelmatig geïnformeerd.*

- De volgende zaken worden in kaart gebracht:
 - Op welk moment, op welke wijze en door wie ouders geïnformeerd worden; Voor ouders kan en mag het besluit niet onverwachts komen.
 - Of ouders iets moeten ondertekenen.

f. *Na het nemen van de beslissing wordt door de school altijd een aantal afspraken vastgelegd.*

- De volgende zaken worden in kaart gebracht:
 - Er wordt regelmatig extra aandacht besteed aan de voortgang en welbevinden van het kind, dmv bespreken tijdens een zorgoverleg.
 - Er wordt voor het kind een handelingsplan gemaakt.

g. *De directeur is eindverantwoordelijk.*

- Ondanks de bovengeschetste procedure kunnen ouders toch bezwaar maken; de school bepaalt uiteindelijk!

Kleuters

De inspectie geeft aan dat kinderen niet langer op grond van hun geboortedatum in de kleuterbouw blijven. De overgang van een leerling heeft tegenwoordig niets te maken met de leeftijd, maar wel met de ontwikkeling die de leerling doormaakt. De regeling dat een kleuter voor 1 oktober zes jaar moet zijn om naar groep 3 te kunnen gaan is afgeschaft. De inspectie stelt alleen de school de vraag of ze per leerling bekijkt of deze door kan, los van de geboortedatum.

Bij najaarskinderen (geboren in oktober, november, december) wordt na 1½ jaar kleuteronderwijs gekeken of het verstandig is ze door te laten gaan naar groep 3 of dat een extra jaar groep 2 een beter besluit is.

Om een goede beslissing te kunnen nemen, kijkt de leerkracht naar aspecten als:

- de werkhouding en taakgerichtheid: kan het kind langere tijd achter elkaar door werken, wat is de kwaliteit van het werk, is het gemotiveerd om te werken en kiest het ook uit zichzelf regelmatig voor ontwikkelingsmaterialen en moeilijke spelletjes?
- zelfvertrouwen: hoe is de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind, speelt en werkt het met kinderen van groep 2, voelt het zich thuis bij deze leeftijdsgroep? Is het kind dan stabiel en heeft het zelfvertrouwen?
- zelfstandigheid: hoe zelfstandig gedraagt een kind zich, kan het zelf 'moeilijkheden' oplossen en hoeveel sturing heeft het kind nodig?
- de taalontwikkeling: spreekt het kind in goed opgebouwde zinnen, heeft het een rijke woordenschat, beheerst hij/zij de leesvoorwaarden?
- de rekenontwikkeling: kan het kind goed tellen, meten, wegen, logisch denken en beheerst het de rekenvoorwaarden?
- de motorische vaardigheden: beheerst het kind de fijne motoriek zodat het kan leren schrijven?

Extra jaar groep 2

Als er twijfels zijn naar aanleiding van de Cito-toetsen en de observaties (Pravoo), dan deelt de leerkracht dit zo snel mogelijk aan de ouders mee. Er wordt aangegeven wat er gedaan wordt om de ontwikkeling van het kind te stimuleren en op welke wijze men daar thuis eventueel aan bij zou kunnen dragen. De school zal, in goed overleg met de ouders, tot een definitieve beslissing komen waarbij het belang van het kind voorop zal staan.

Gekoppeld aan die beslissing geven we ook aan hoe we het kind bij de groep 2 verlenging willen begeleiden. Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om het kind de gelegenheid te geven zich verder te ontwikkelen, het bieden van speciale begeleiding en het bieden van bv. leesbegeleiding aan kinderen die in de loop van het jaar toe zijn aan lezen.

Kinderen die verder zijn dan hun leeftijdsgenoten.

Soms zijn kinderen op alle gebieden verder dan hun leeftijdsgenoten. Vaak blijkt dit al in groep 1. De leerkracht kan dan in overleg met de ouders beslissen dat een leerling eerder met groep 2 mee gaat draaien om hem/haar de ontwikkelingskansen te geven waar het kind aan toe is. Dit wil niet zeggen dat de leerling dan ook mee gaat naar groep 3. Als een kind ook in groep 2 erg goed presteert, kan het wel eens voorkomen dat een leerling vervroegd naar groep 3 gaat. Dit zijn echter uitzonderingen! Om deze beslissing te kunnen nemen kijkt de leerkracht naar de eerdergenoemde aspecten. Daarnaast moet het kind snel van begrip zijn, een goede concentratie hebben, een brede belangstelling hebben en goed gemotiveerd zijn om naar groep 3 te gaan.

Over het algemeen geldt dat kinderen bij wie overwogen wordt om vroegtijdig naar groep 3 te gaan (dan gaat het dus om kinderen die in groep 3 na 31 december 6 worden) gedurende langere tijd een duidelijke voorsprong op de meeste ontwikkelingsgebieden moeten hebben ten opzichte van leeftijdsgenoten, waarbij zij uitdaging zoeken en zichzelf allerlei

vaardigheden, zoals sommen maken, lezen en schrijven eigen maken. Gedurende langere tijd, omdat er bij veel kinderen in de kleuterleeftijd sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong die later weer rechtrekt ten opzichte van anderen. Er blijft sprake van uitzonderingen omdat in groep 2 veel aandacht geschonken wordt aan de brede ontwikkeling van de kinderen en in groep 3 meer aandacht is voor het cognitieve aspect. Dit is iets waar kinderen wel aan toe moeten zijn.

Groep 3 t/m 8

Verlengen

Een kind een jaar laten doubleren is voor kind en ouders een ingrijpende beslissing en hier dient intensief overleg aan vooraf te gaan tussen leerkracht, intern begeleider en ouders. Voorop staat dat de keuze altijd in het belang van het kind en zijn/haar ontwikkeling moet zijn. De school beslist uiteindelijk op basis van deskundigheid en haar zicht op de ontwikkeling van kinderen.

Als er twijfels zijn naar aanleiding van de Cito-toetsen, methodegebonden toetsen en observaties in de klas (inzet, werkhouding, concentratie), dan deelt de leerkracht dit zo snel mogelijk aan de ouders mee. Er wordt aangegeven wat er gedaan wordt om de ontwikkeling van het kind te stimuleren en op welke wijze men daar thuis eventueel aan bij zou kunnen dragen. Een mogelijke doublure kan in een oudergesprek besproken worden als de leerling achterstanden heeft opgelopen in taal/leesontwikkeling en/of rekenen/wiskunde. De Cito-scores van het leerlingvolgsysteem zijn dan voornamelijk op IV en/of V niveau. Daarbij kunnen problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling ook een rol spelen. Soms wordt er ook een intelligentieonderzoek afgenomen om het kind en zijn mogelijkheden nog beter in kaart te kunnen brengen.

Er wordt besloten een kind een jaar over te laten doen als één of meerdere van de hieronder genoemde factoren van toepassing is/zijn:

- er is sprake van stagnatie in de ontwikkeling van de basiskenmerken: emotioneel vrij zijn, nieuwsgierig zijn en zelfvertrouwen hebben
- er is duidelijk sprake van emotioneel jonger gedrag dan dat van de klasgenoten
- er staat nagenoeg vast dat een kind het volgende jaar t.a.v. lezen, schrijven (taal) en rekenen een te laag leerrendement heeft en een doublure dit leerrendement op termijn zal verhogen

Zaken die in de afweging een rol spelen zijn: cognitieve ontwikkeling en werkhouding waaronder concentratie en leergierigheid.

Tevens betrekken wij hierbij observaties en toetsing van activiteiten op het gebied van: lezen, rekenen, schrijven, construeren, taal en beeldende vorming.

Consequenties voor de school na doubleren

- onderwijsaanbod afstemmen, geen zinloze herhalingen
- opstellen handelingsplan(nen) of meenemen in groepsplan(nen)
- het kind intensief blijven volgen als leerkracht en intern begeleider
- ontwikkeling van het kind bespreken in intern zorgteam

Versnellen

Versnellen binnen de schoolloopbaan kan in een gesprek met ouders naar voren komen als de leerling hoge scores behaald in taal/leesontwikkeling en/of rekenen/wiskunde. De Cito-scores van het leerlingvolgsysteem zijn dan op I-niveau. De leerkracht brengt in kaart voor welke onderdelen dit geldt en gaat op zoek naar verdiepings- /verbredingsstof of mogelijkheden om het kind zelfstandig door de leerstof te laten gaan. Ook daarbij wordt gekeken naar de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind.

Een kind een jaar laten overslaan is voor kind en ouders een ingrijpende beslissing en hier dient intensief overleg aan vooraf te gaan tussen leerkracht, intern begeleider en ouders. Voorop staat dat de keuze altijd in het belang van het kind en zijn/haar ontwikkeling moet zijn. De school neemt op basis van deskundigheid en haar zicht op ontwikkeling van kinderen in overleg met de ouders een besluit. De school neemt het besluit.

We besluiten een kind een jaar over te laten slaan als één of meerdere van de hieronder genoemde factoren van toepassing is/zijn:

- het staat vast dat een kind op dit moment t.a.v. lezen, schrijven (taal) en rekenen een zodanig hoog leerrendement heeft dat het leerstofaanbod van het volgende leerjaar voor hem of haar niet voldoende uitdaging biedt en het kind sociaal-emotioneel gedrag vertoont dan past bij de oudere klasgenoten.
- het kind haalt I-scores op de toetsen van een jaar hoger
- er is sprake van stagnatie in de ontwikkeling van de basiskenmerken: emotioneel vrij zijn en nieuwsgierig zijn
- er is een intelligentieonderzoek afgenomen waaruit blijkt dat een kind een zeer hoge intelligentie heeft, hetgeen niet uit toetsresultaten naar voren komt. Er is sprake van onderpresteren.

Zaken die in de afweging een rol spelen zijn: cognitieve ontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling en werkhouding waaronder concentratie en leergierigheid. Tevens betrekken wij hierbij observaties en toetsing van activiteiten op het gebied van: lezen, rekenen, schrijven, construeren, taal en beeldende vorming.

Consequenties voor de school na versnellen

- het aanbod afstemmen
- het kind intensief blijven volgen als leerkracht en intern begeleider
- de leerkracht bespreekt de ontwikkeling van het kind tijdens zorggesprekken met de intern begeleider en indien nodig inbrengen in het intern zorgteam
- er kan een handelingsplan opgesteld worden indien het leerstofaanbod van de groep die overgeslagen wordt voor een deel nog aangeboden en verwerkt moet worden.

Stappenplan verlengen en versnellen op de St. Radboudschool groep 2 t/m 7

Wie?	Wat?
Stap 0 Leerkracht	<ul style="list-style-type: none"> ○ Signalering door de leerkracht aan de hand van observaties (gedrag in de klas, werkhouding, concentratie) en methodegebonden toetsen ○ Het analyseren van bovenstaande en dit bespreken in overleg met de IB-er. ○ Leerkracht en IB-er stellen een plan op hoe ze verder gaan.
Stap 1 Leerkracht en IB-er (en ouders)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Oudergesprek: zorg wordt gedeeld met ouders en er wordt afgesproken om het niveau te bepalen aan de hand van Cito LOVS-toetsen ○ Er wordt een datum voor een vervolgesprek gepland.
Stap 2 Leerkracht en IB-er	<ul style="list-style-type: none"> ○ De toetsen worden afgenomen, geanalyseerd en besproken in een gesprek van de IB-er en de leerkracht. ○ In dit gesprek wordt besloten wat de verdere stappen zijn (evt. verder onderzoek)
Stap 3 Leerkracht, IB-er en ouders	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ouders worden ingelicht over de volgende stappen, wat kunnen we bieden en hoe ziet dat eruit? ○ Ouders mogen bedenktijd nemen, er wordt dan een volgend gesprek gepland.
Stap 4 Leerkracht en ouders (evt. IB-er)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Besluit tot verlengen/versnellen wordt in overleg met ouders genomen. ○ De beslissing van school is uiteindelijk doorslaggevend!